

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (RP 142/2015 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Aku-Petteri Korhonen, jord- och skogsbruksministeriet
- specialforskare Juha Lipponen, Konkurrens- och konsumentverket
- branschchef Pekka Heikkilä, Livsmedelsindustriförbundet rf
- jurist Marika Twerin, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Landsbygdsverket
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Inget yttrande av

- justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter ska få bestämmelser om godkännande av producentorganisationer för produkter inom nöt- och kalvköttssektorn och vissa jordbruksgrödor. Producentorganisationerna kan spela en viktig roll när det gäller att omgruppera leveranser i sektorer där det råder obalans mellan antalet producenter och uppköpare. Producentorganisationerna kan också effektivisera verksamheten och på så sätt för egen del förbättra lönsamheten.

Betänkande JsUB 4/2016 rd

Enligt Europeiska unionens reviderade lagstiftning om en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter får producentorganisationer för producenter av vissa produkter inom nöt- och kalvköttssektorn eller vissa jordbruksgrödor för sina medlemmars räkning förhandla om avtal som hänför sig till utbudet. Syftet med propositionen är att möjliggöra tillämpning av dessa bestämmelser i Finland. Enligt den föreslagna lagen får producentorganisationerna i fråga om alla produkter inom nötköttssektorn och vissa produkter inom sektorn för jordbruksgrödor också genomföra andra funktioner som enligt Europeiska unionens lagstiftning är tillåtna för producentorganisationer. Den konkurrensrättsliga bedömningen av producentorganisationernas verksamhet baserar sig på den gällande konkurrenslagstiftningen.

Lagen avses träda i kraft våren 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Producentorganisationer är organisationer som har bildats på initiativ av producenter av jordbruksprodukter och som arbetar för de produktionsrelaterade mål som närmare fastställts i EU-lagstiftningen. Enligt motiven till EU-lagstiftningen om producentorganisationer ska medlemsstaterna kunna erkänna producentorganisationerna, eftersom de kan spela en viktig roll när det gäller att gruppera om leveranser i de sektorer där det råder obalans mellan antalet producenter och uppköpare.

Enligt en utredning om primärproduktionen från Konkurrens- och konsumentverket (Konkurrens- och konsumentverkets utredningar 2/2013) har lantbruksproducenterna vanligen mycket dålig förhandlingskraft i livsmedelskedjan, sägs det i motiven. Detta förstärks av det faktum att gårdarna i Finland fortfarande är små. Däremot är marknaden för dagligvaror mycket centraliserad. Också många viktiga sektorer inom livsmedelsindustrin är oligopolistiska och domineras av stora aktörer. Enligt utredningen om primärproduktionen kommer obalansen i förhandlingskraften tydligt fram i relationen mellan lantbruksproducenterna och dagligvaruhandeln och mellan lantbruksproducenterna och industrin.

Det kan hända att producentorganisationerna i framtiden blir en beaktansvärd utvecklingslinje när det gäller förhandlingskraft och omstrukturering av näringarna, sägs det i utredningen. Vidare hänvisar utredningen i fråga om ökad effektivitet i producentverksamheten och större förhandlingskraft för producenterna till de samarbetsmekanismer för primärproducenter som konkurrenslagstiftningen redan nu tillåter. Utredningen är kritisk till tanken på att införa ett omfattande konkurrensrättsligt undantag inom jordbrukssektorn.

I dagens läge kan Finland erkänna producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönsaker och sektorn för mjölkprodukter. I ett utlåtande (JsUU 9/2014 rd) har utskottet krävt att Finland bereder nationell lagstiftning som tillåter mer omfattande verksamhet för producentorganisationerna än fallet är i dag.

Betänkande JsUB 4/2016 rd

I samband med översynen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2013 kompletterades EU-lagstiftningen med särskilda bestämmelser om rätt för producentorganisationerna att föra avtalsförhandlingar om produkter inom nöt- och kalvköttssektorn och vissa jordbruksgrödor, framhåller utskottet. Tillsammans med den nuvarande konkurrenslagstiftningen bildar de nya EU-bestämmelserna inom nöt- och kalvköttssektorn och sektorn för jordbruksgrödor en mycket tydlig rättslig grund för producentorganisationernas verksamhet. Följaktligen anser regeringen det motiverat att ändra den nationella lagstiftningen så att också Finland kan godkänna producentorganisationer inom nöt- och kalvköttssektorn och sektorn för jordbruksgrödor.

Enligt EU-förordning nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter (marknadsordningsförordningen) måste medlemsstaterna erkänna producentorganisationer inom sektorn för frukt och grönsaker och mjölksektorn. Inom andra produktsektorer är det frivilligt för medlemsstaterna att erkänna producentorganisationer. Därmed har varje medlemsstat prövningsrätt när det gäller att erkänna producentorganisationer bland annat för jordbruksgrödor och inom nöt- och kalvköttssektorn.

Allmänna villkor för erkännande som ska tillämpas på både producentorganisationer som det är obligatoriskt att erkänna, dvs. frukt- och grönsakssektorn och mjölksektorn, och producentorganisationer som kan erkännas frivilligt finns i artiklarna 152.1, 152.2 och 153—155 i marknadsordningsförordningen. Dessutom har förordningen vissa produktsektorsspecifika bestämmelser. Den innehåller också bestämmelser om hur godtagbara vissa avtalsförhandlingar är.

Det framgår ovan att EU sedan 2014 har haft bestämmelser om att erkänna producentorganisationer har rätt att föra avtalsförhandlingar om vissa produkter inom nöt- och kalvköttssektorn och vissa jordbruksgrödor. Bestämmelserna finns i artiklarna 170 och 171 i marknadsordningsförordningen.

Regeringen föreslår att rätten att erkänna producentorganisationer utsträcks till nöt- och kalvköttssektorn och vissa jordbruksgrödor. Därmed kan de nya artiklarna 170 och 171 om rätt för producentorganisationerna att föra avtalsförhandlingar tillämpas. Enligt motiven till propositionen är det befogat att erkänna producentorganisationerna inom de här sektorerna eftersom artiklarna anger en tydlig ram för avtalsförhandlingarna.

Utskottet påpekar att förslaget inte tillåter att producentorganisationer inrättas inom någon annan sektor inom köttproduktionen än inom nöt- och kalvköttssektorn. Också en del växtproduktionssektorer är undantagna. Följaktligen förutsätter utskottet att villkoren för primärproduktionen stärks på marknaden inom alla produktionssektorer (*Utskottets förslag till uttalande*). Producentorganisationer måste vara tillåtna oberoende av produktionssektor. I fortsättningen bör Finland också arbeta för en sådan ändring i EU-regelverket.

Tröskeln för att starta en producentorganisation måste vara så låg som möjligt för producenterna. Vidare måste godkännandeförfarandet vara så enkelt som möjligt utan byråkratiska procedurer.

Sammantaget sett anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Betänkande JsUB 4/2016 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 142/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att villkoren för primärproduktionen stärks inom alla produktionssektorer.

Helsingfors 5.4.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jari Leppä cent
vice ordförande Reijo Hongisto saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Hanna Halmeenpää gröna
medlem Lasse Hautala cent
medlem Kari Kulmala saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Mats Nylund sv
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd
ersättare Timo V. Korhonen cent
ersättare Pirkko Mattila saf
ersättare Juha Pylväs cent.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.